

Carmencita BROJBOIU:

*„Unde se duc clovni,
când nimeni nu mai râde ?”*

Născută la Constanța. Liceul de Arte Plastice din acest municipiu. Absolventă a Facultății de Geologie – Geofizică la Universitatea din Iași. Numeroase expoziții de grafică, individuale și de grup, la București, Oradea, Piatra Neamț, în Bulgaria, Germania, Olanda, Japonia, Franța, Italia și Canada. Între 1994 și 2000 a participat la workshop-uri de teatru în cadrul unui program organizat de European Cultural Foundation. A realizat scenografia la importante spectacole de teatru pe scenele din București, Constanța, Cluj-Napoca și Târgu Mureș, dar și în Grecia, Austria, Anglia, Macedonia ș. a. A semnat, totodată, scenografia la spectacolele de dans ca: *Mozartissimo* (coregrafia: Gigi Căciuleanu, Franța), *Anotimpuri*, pe muzică de Vivaldi (coregrafia: Sergiu Anghel), *Rhythm Hunter* (coregrafia: Ingrid Lupescu Szell, Germania), *Capricii romantice* (coregrafia: Alice Necșa, Austria), *Rhapsody in blue* (scenografia: Călin Hantiu), *Schimbare de program* (coregrafia: David Slobaspycky, Austria). Are șase premii naționale pentru scenografie de teatru de păpuși și un premiu la Festivalul Dramaturgiei Românești de la Timișoara, pentru *Jacques sau supunerea*, în regia lui Tompa Gábor. A înregistrat un mic record în acest an, la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, realizând scenografia la patru spectacole!

Ion PARHON: *Pe lângă spectacolul cu Nora, de Ibsen, în regia lui Radu Alexandru Nica, și Cerere în căsătorie, de Cehov, piesă pusă în scenă de regizorul croat Robert Raponja, la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, ai mai participat în festivalul sibian cu încă două spectacole. Să vorbim mai întâi despre Medeea–Cercuri, spectacol realizat de regizorul Tompá Gábor, în scenografia ta, cu trupa de la Teatrul Maghiar din Novisad, Serbia – Munte-negru.*

Carmencita BROJBOIU: Prima dată am discutat cu Tompa despre text la Constanța, pe malul mării, și am fost amândoi impresionați de asprimea variantei în engleză a acestei tragedii celebre. În ambianța Tomisului, ne-am amintit legenda potrivit căreia bucăți din trupul fratelui eroinei ar fi fost azvârlite de mare chiar acolo, pe țărmul unde noi visam la un spectacol care să păstreze spiritul acesta aproape laconic al unei povești în care adeseori cuvintele sunt înlocuite de strigăte, de exclamații, de glasul scurt și pătrunzător al instinctelor. Sonoritățile ne-au fost inspirate de o muzică potrivită, de pe un mic disc realizat de „Cronos Quartet”. Acele cercuri de pe scenă, folosite la început în repetiții, au devenit emblematice în spectacol, căci delimitează însuși prizonieratul fiecărui personaj, cu excepția copiilor, care vor putea să le ignore, până când și ei vor părăsi această lume îngrozitoare. Scena este dominată de trei oglinzi, în plan superior, trei aștri, în care se reflectă gesturi și mișcări de ritual, ori, pur și simplu, furia sau disperarea personajelor. Cromatica este în mod sugestiv contrastantă, în alb, roșu, negru, iar materialele folosite sunt diverse, de la cauciuc, la hârtie de flori, bandaje etc.

I.P.: *Cum ai ales acea mânășă „de foc”, pe care o folosește Medeea în „magia” premergătoare uciderii rivalei sale ?*

C.B.: E o întreagă poveste. Într-adevăr, ea aparține metaforic acelui „cadou” ce va pârjoli trupul fiicei lui Creon. Este o experiență de magician, la care am ajuns

Foto: Florin Biolan

Scenă din *Jacques sau supunerea* de Eugen Ionescu.

după ce am vizitat Muzeul de Magie, poate singurul din Europa, aflat la 20–30 de kilometri de Novisad, care găzduiește și un congres mondial al magicienilor, cu participarea celebrului David Copperfield. Magicianul care mi-a oferit acest „truc” lucrase cu Copperfield. Prezența noastră la Novisad nu era, însă, întâmplătoare, căci Tompa montase mai de mult un *Woyzeck* acolo, după ce, cu ani înainte, fusese recomandat chiar de marele și regretatul Gheorghe Harag, care realizase mai multe spectacole la Novisad.

I.P.: Cum s-a născut proiectul cu *Casa de pe graniță*, de Mrožek, pe care l-ați realizat împreună, regizorul Tompa Gábor și cu tine, la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu?

C.B.: Aș zice că are un punct de pornire concret, simplu și neplăcut, dacă nu chiar stresant. Gândul s-a născut în vreme ce treceam granița dintre Serbia și România. Ni se cereau nu numai vizele, dar și un permis eliberat de poliție, cu numeroase explicații asupra scopului călătoriei, adresa și timpul șederii etc. Nu era nici tipenie de om în afară de noi, prin colțurile clădirii se zăreau uriașe pânze de păianjen și cuiburi mari de păsări, iar ritualul primirii vizelor în acest decor îmi amintea de *Macondo* al lui Marquez. Pe drum am întâlnit tot felul de „semne”, cum ar spune Coelho, ba niște fazani, ba o căruță cu cai albi, ba câini, foarte mulți câini. Când ne-am oprit să stăm de vorbă cu singurul om întâlnit în cale, spre a recunoaște drumul, ne-am dat seama că era orb. Mai târziu, când m-am întors de la Constanța, unde am petrecut sărbătorile Paștelui cu soțul și fiica noastră, în tren, la urcare, am avut surpriza să constat că pe locul meu, în compartiment, se afla un superb câine. Nu m-am despărțit de aceste semne în spectacolul cu *Casa de pe graniță*, unde, printre granițele dintre națiuni, dintre

oameni și dinlăuntrul nostru, apar și aceste patrupede. Am folosit multe materiale neconvenționale spre a sugera această casă, la prima vedere solidă ca o cetate, dar, în fapt, o lume de carton, penetrabilă, victimă nu numai a seismelor războiului, ci și a prejudecăților și intoleranței, din care eroul va fugi spre nicăieri, într-un final tragicomic, cinematografic. Acest amestec de umor și dramă, din spectacolul nostru, poate și unele pasaje din spectacolul cu piesa *Cerere în căsătorie*, în regia lui Robert Raponja, realizat la Sibiu, acolo unde am făcut și scenografia la *Nora*, pentru care tânărul regizor Radu-Alexandru Nica a primit Premiul de debut la Gala UNITER, mi-au readus în minte un gând mai tot timpul prezent în sufletul meu. Un gând de o neașteptată actualitate pentru începutul acestui secol al mileniului trei. Este vorba de un fragment din poezia lui Iordan Chimet cu titlul *Cele 12 lumi ale visului sau antologia inocenței*, din care citez: „Unde se duc, mamă, unde se duc clovnii, când nimeni, dar nimeni nu mai râde ?” Este un permanent râsu’-plânsu’ în spectacolul regizat de Raponja, cu care, tot la Sibiu, am realizat scenografia la un alt spectacol, *Hamlet în suc propriu*. M-a frapat la Raponja preferința lui pentru un umor tip Buster Keaton, umor care presupune mobilitate, inteligență și distanțare de personaj, din partea interpretului, iar pentru scenografie, o atenție deosebită acordată detaliului, funcției sale expresive, generatoare de efect comic. De altfel, și la Tompa, sau mai ales la Tompa, detaliul este întotdeauna important. Ați văzut, desigur, în *Medeea*, treceri de la un grad de culoare la altul, cum arată un costum, o șosetă, cum sunt puși nasturii, dar și dialogul ce se înfiripă între culori, completat de lumânări, toate reprezintă componente importante ale atmosferei, ale conflictului, legitimează și ele acțiunea și atitudinea personajelor.

I.P.: Spune-mi ce va urma, după această prezență valoroasă și spectaculoasă, la Festivalul sibian, cu nu mai puțin de patru titluri ?

C.B.: Am început deja să-mi construiesc primele imagini scenografice la un spectacol cu piesa *Discipolii*, de Visky András, la Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca. Pe aceeași scenă, după ce mă voi întoarce dintr-un turneu, în Croația, cu *Medeea*, voi începe lucrul cu un regizor englez de origine sârbă, la *Hotel Europa*, pe un scenariu izvorât din textul lui Jean Genet. Apoi, voi realiza costumele la un proiect foarte ambițios, *Regele Lear*, la Teatrul Național din Cluj-Napoca, în regia lui Tompá Gábor, cu Gheorghe Dinică în rolul principal, realizarea decorurilor revenindu-i lui Andrei Both, laureatul Galei UNITER pentru scenografia la *Portretul lui Dorian Gray*. Anul viitor, voi face scenografia la două spectacole montate de Robert Raponja, la Subotița, și nădăjduiesc să fac și un *workshop* cu tineri scenografi, la Zagreb, la invitația aceluiași Robert Raponja. În fine, mai am și o invitație în Grecia, acolo unde am mai lucrat, cu doi în urmă, dar totul depinde și de timpul pe care îl voi avea la dispoziție. Asta, pentru că vreau neapărat să dau curs dorinței regizoarei Mona Chirilă, cu care am colaborat minunat la Cluj-Napoca și la Constanța, de a realiza împreună un spectacol pe un text de Tom Sheppard. În rest, dorințe, dorințe, dorințe...

I.P.: De exemplu ?

C.B.: Aș fi fericită să pot lucra cu un regizor care te impresionează printr-o adevărată magie a imaginii, ca Silviu Purcărete, ori să continui colaborarea cu acest fascinant adept al „teatrului coregrafic”, Gigi Căciuleanu, pe care am început-o la Constanța, cu acel memorabil *Mozartissimo*...

Ion PARHON